
ПРОГЛАС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 2, 2007 (год. XVI), ISSN 0861-7902

ПРОФЕСОР ПАИСИЙ ХРИСТОВ

През септември 2007 година професор Паисий Христов навърши шестдесет и пет години. Тридесет и девет от тях той посвети на Университета и на романистиката в България. Като учен и творец за това време той успя да си извоюва име и авторитет у нас и сред научните среди в чужбина. Като основател и дългогодишен ръководител на катедра “Романистика” той посвети много време и усилия за въвеждането и напредъка на редица млади и вече не толкова млади специалисти в трудната и благородна професия на университетския преподавател. Мнозина от стотиците негови бивши студенти, вече утвърдени преводачи, редактори, учители, с благодарност си спомнят за грижите, които той е положил за тяхната подготовка.

Паисий Христов започва работа във Великотърновския университет (тогава все още Висш педагогически институт „Братя Кирил и Методий”) през 1968 г. като асистент по практически френски език, а след специализация в Сорбоната – като преподавател по морфология и синтаксис. През 1975 г. защитава кандидатска дисертация на тема *Семантика на глаголните представки в български и френски език*, а докторат – през 1996 г. От 1980 г. е доцент, а от 2000 г. професор по романско езикознание.

Чел е лекции върху проблеми на френското и съпоставителното езикознание и на художествения превод в университети в Румъния, Полша и Франция.

Научното творчество на професор Паисий Христов включва повече от 60 публикации – монографии, студии, статии, преводи... Основна част от него е посветена на френското езикознание и на съпоставителни изследвания на френския и българския език. Представителни негови трудове са книгите му *Etudes de linguistique comparée*, Велико Търново, 1982, и *Problèmes de la transposition linguistique*, Велико Търново, 1999, както и монографията *Дистрибуция на глаголните представки в романските езици в сравнение с българския език* (Трудове на ВТУ, 1980–1981). Сред многобройните му статии и студии вниманието привличат *Distribution sémantique des préfixes verbaux en français moderne* (Revue roumaine de linguistique, 1982), *Réflexions sur la subordination des propositions circonstancielles en français et en bulgare* (Съпоставително езикознание, 1982), *De la valeur de langue des préfixes verbaux en français* (Philologia, 1989).

Като цяло методологията на научните изследвания на Паисий Христов почива върху принципите на психомеханиката и идеогенезиса, залегнали в теоретичните постановки на Гюстав Гийом. Творческият подход към теорията на Гийом е виден в неговия труд *Problèmes de la transposition linguistique*, който представлява първото детайлно и многоаспектно изследване върху транспозицията във френски език и изхожда от факта, че езиковите промени се свеждат до промени в позицията, която заема определен езиков елемент, че транспозицията отговаря на нуждите на експресивността и се явява пресечна точка между синхронното и диахронното езикознание. В него се разглеждат причините за появите на транспозицията на различни езикови равнища – фонетично, деривационно, синтагматично, фразово и лексико-семантично.

На основата на идеогенезиса в семантичен план в редица свои разработки Паисий Христов изследва връзката между формалната и съдържателната страна на езиковите елементи. Такива са например *Светогледът, отразен в българската и френската фразеология* и *Approche idéogénétique du problème de la vision du monde à travers la phraséologie bulgare à valeur attributive*.

Друга област, в която Паисий Христов бележи творчески успехи, е художественият (в частност стихотворният) превод. Най-сериозно негово постижение безспорно е преводът на монументалното произ-

ведение на френската средновековна литература *Роман за розата* от Гийом дьо Лорис и Жан дьо Мьон, публикуван през 1997 г. от издателство „Народна култура“. Трудностите при осъществяването му са просто неописуеми, като се има предвид не само фактът, че творбата е на старофренски език, но и сложната символика и алегоричност на поетиката от онова време.

Сред изследванията, посветени на проблемите на художествения превод на основата на поезията на Ботев, Яворов, Вапцаров, Пушкин, Пастернак във френски превод и на Ронсар, Юго, Бодлер, Верлен и др. на български език, особено се откроява монографията *Езикови проблеми на ритъма в българските преводи на френска поезия от XIX век (В. Юго, Ш. Бодлер, П. Верлен)*, В. Търново, 1995. Тук ще си позволя да проявя известна субективност, тъй като за самия мен тази работа на Паисий Христов представляваше особен интерес.

В нея изборът на лингвистичния подход е само изходна точка за един глобален анализ на явленията, тъй като конкретните наблюдения водят до формулирането на постановки от литературно-художествен характер, което е напълно естествено, като се има предвид спецификата на поетическия текст. Това не притеснява автора, защото подобна интердисциплинарност е не само неизбежна, но и твърде плодотворна. Според мен едно от основните достойнства на труда е именно свързването на тези два плана на текста при преводите, защото то спомага да се съхрани характерната за лингвиста обективност и безпристрастност. Трябва да се подчертае, че подобно изследване у нас се появява за пръв път, въпреки сравнително богатата библиография върху проблемите на стихознанието и върху отделни аспекти на поетическия език и превода на поезия. Разбира се, авторът намира здрава методологическа опора не само в трудовете на наши изследвачи, но и на голям брой френски и руски учени, работили в областта на поетическия език и на теорията и критиката на превода. При това неговият подход си остава напълно оригинален, а това му налага да се справи с някои съществуващи терминологични неясноти и да установи собствен понятиен апарат.

Целта на изследването предопределя и неговата структура, а именно разкриването първоначално на ролята и функцията на ритъма в поетическата творба, на факторите, от които той зависи, на елементите на ритмичната структура, а сетне на особеностите при предаването на ритъма в преводите на френска поезия на български език чрез разглеждането на четири основни въпроса – ритъм и строфа, ритъм и синтаксис, ритъм и метрика, ритъм и поетическа фонетика. Особено ценни и ориги-

нални са наблюденията върху съществените различия между френската и българската поетическа традиция на различни равнища, основани на анализи на достатъчно представителен корпус от оригинални и преводни текстове. Именно при този анализ се проявяват най-добре проникновението и опитът на Паисий Христов не само като виден специалист по романско езикознание, но и като преводач на поезия. Трябва да се отбележи, че този труд е отличен с награда на Съюза на преводачите в България.

Интересите на Паисий Христов като учен и преводач намират пряко приложение в неговата работа като педагог. Той е автор на *Conjugaison des verbes français*, София, 1997 г. – учебно помагало с въвеждаща теоретична част, със 100 таблици и типови спрежения и 7 000 френски глагола, на *Guide d'orthographe française* (в съавторство), Велико Търново, 1993 г. – учебно помагало за студенти от френска филология, където в уводната част са представени основните правописни особености на френския език на базата на класическото и съвременното френско езикознание, на *Христоматия по френски език* (в съавторство), Велико Търново, 1981 г., която съдържа научни изследвания в областта на фонетиката, фонологията, морфологията и лексикологията на френския език.

От 1975 г. насам Паисий Христов е ръководител на единствения в страната кръжок по превод на поезия, в който участват студенти от различни филологически специалности. Техни преводи периодично се публикуват в отделни сборници, а през последните години, отново по негова инициатива и със съдействието на Съюза на преводачите в България и Великотърновския университет ежегодно се провежда национален студентски конкурс за превод на поезия. Някои негови възпитаници вече са утвърдени преводачи.

За своя принос с цялостната си преподавателска и научна дейност професор Паисий Христов е отличен от френското правителство със званията Рицар и Офицер на Академичните палми.

В заключение бих искал от името на катедра “Романистика” и от свое име да пожелаая житейско и творческо дълголетие на професор Паисий Христов, като изразя още веднъж нашата признателност за ежедневните му усилия за напредъка на катедрата и за научното израстване на младите специалисти.

Красимир Петров